

# BÖRKLÜCE MUSTAFA'NIN ORTAK MÜLKİYETÇİ GÖRÜŞLERİ

Aydınlık Gazetesi, 20 Ocak 2018

Yıldırım Koç

Börklüce Mustafa'nın **Tasvirü'l-Kulub** isimli bir kitabı vardır. Bu kitapta Börklüce Mustafa'nın ortaklaşmacılığı savunduğuna ilişkin bir görüş bulunmamaktadır. (Mehmet Işıktan, **Börklüce Mustafa ve Tasvirü'l-Kulub**, 2015, s.41)

Şeyh Bedreddin, Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal'in çağdaşları Bizanslı Doukas'ın yazdığı kitap, Börklüce Mustafa'nın ortak mülkiyeti savunduğuna ilişkin tek belgedir.

Doukas'ın kitabı ilk olarak 1956 yılında Vladimir Mirmiroğlu tarafından Türkçe'ye çevrildi ve **Bizans Tarihi** adıyla yayımlandı (İstanbul Fethi Derneği, İstanbul, 1956) . Börklüce Mustafa'nın görüşleri hep bu kaynaktan yararlanılarak aktarıldı.

Prof.Dr.Bilge Umar, Mikhael Doukas'ın kitabını **Tarih, Anadolu ve Rumeli, 1326-1462** adıyla yeniden çevirdi. Bilge Umar, kitabın girişinde, Vladimir Mirmiroğlu'nun çevirisinde önemli hatalar, çarpıtmalar, keyfi çıkarma ve atlamalar ve eklemeler olduğunu belirtmektedir. (Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2008, s.vii-xvii.)

## ORTAK MÜLKİYETÇİ BÖRKLÜCE

Bilge Umar'ın çevirisiyle Doukas'ın kitabında Börklüce'ye ilişkin bölümün bir kısmı şöyledir (ayraç içindeki bölümler Bilge Umar'ın açıklamalarıdır):

*“O günlerde, kırsal yöre insanı kaba saba bir Türk İonia Körfezi (İzmir Körfezi) girişinde doğu yanda, Khios/Sakız Adası karşısındaki, halk tarafından Stylarios (Rumcada: Koca direk, destek sağlayıcı büyük direk) diye anılan dağın yöresinde (Karaburun Yarımadası'nda), ortaya çıktı. Bu kişinin, mülksüz, yoksul Türklere vaazlar vererek yaydığı öğretilerine göre, kadınlar dışında herşey, örneğin yiyecekler, giyecekler, çift hayvanları, tarlalar, ortak mal olmalıydı. ‘Ben senin evine kendi evim imiş gibi gelebileceğim ve sen benim evime senin evinmiş gibi gelebileceksin; yalnız kadın kız takımı (ortaklık konusu olmaktan) hariç.’ Hemen hemen bütün köylüleri kendine mürit edinmeyi başardıktan sonra, sinsi tutumla hristiyanların dostluğunu kazanma çabasına girişti. Bu amaçla, ulu orta diyordu ki, ‘Türklerden bir kişi hristiyanların Tanrıya saygı göstermediğini öne sürerse, kendisi Tanrıya saygısı olmayan biridir’ (=Hristiyanlara kâfir denmesi yanlıştır). Bunun üzerine onun öğretilerini benimseyenlerin hepsi denk gelip de bir hristiyanla karşılaşırsalar, onu konuk edip ağırlar oldular, sanki Zeus'un gönderdiği bir melek imiş gibi ona saygı gösterdiler.” (s.98-99)*

## ÖLÜMÜ KAHRAMANCA KABULLENDİLER

Doukas, kitabında Börklüce Mustafa'dan “sahte keşiş” olarak söz etmektedir:

*“Sonunda teslim olmağa mecbur edildiler; sahte keşiş de o aradaydı. Düşmanları onları yakaladı ve zincire bağlı olarak Ephesos/Selçuk'a getirdi; orada sahte keşişi her türlü işkenceden geçirdiler, ama beriki, kendisinin hayal kurguları nedeniyle, sarsılmaz ve kimildamaz kaldı. Bunun üzerine onu haç'a (haç biçiminde çapraz konmuş iki kalasa) çaktılar ve onu (bu haliyle) kalasalara çivilenmiş (mıh denen iri çivilerle çakılmış, mıhlanmış) elleri açık (mıhlanmış ellerini kapatamaz durumda) olarak bir devenin üstüne yerleştirdiler, zafer alayı gösterisi yaparcasına kentin içinde dolaştırdılar. Onun müritlerinden, hoca (şeyh, dede) edindikleri kişileri (Dede Sultan denen Börklüce Mustafa'nın) öğretilerini red ve inkâr etmeyenleri, bunların hepsini, onun gözleri önünde kıyımdan geçirdiler. Bu kişiler, ‘Dede Sultan, eriş!’den başka hiçbir şey söylemediler; söyledikleri (yapıtın özgün metninde Hellen yazımıyla, Türkçe aktarılmıştır; Doukas şimdi Rumcaya çevirisini vererek) ‘Kutlas Peder, yetiş’ demektir; ve onların hepsi gülümseyerek can verdiler.” (s.101-102)*